

הצעה להתכוננות

"הדרך לגהינום רצופה בכוונות טובות". כולנו מכירים את הביטוי המפורסם הזה, וגם משתמשים בו לא מעט. לא סתם המשפט הזה הפך להיות כל כך מפורסם. אנחנו מודדים דברים על פי "מבחן התוצאה", ומה שמשנה לנו זה מה שקורה בפועל, ולא מה שהתכוונו שיקרה.

רגע, חבנים

הרגע חבנים

המשנה שלנו עוסקת באכילת הכרפס בליל הסדר. המשנה אומרת שאחרי הכוס הראשונה אוכלים את הכרפס, שיכול להיות כול סוג של ירק, וטובלים אותו בחרוסת. המשנה מוסיפה, שאפשר אפילו לאכול מרור (=חזרת) בתור הכרפס. האכילה של המרור בתור כרפס לא נחשבת אכילת המרור שצריך לאכול בהמשך הסדר, כדי לקיים את מצוות אכילת מרור (אכילת המרור השנייה נקראת "פרפרת הפת" כי היא נאכלת אחרי אכילת המצות).

אחרי אכילת הכרפס, מביאים לשולחן את המצות, המרור החרוסת והזרוע (נקראת "שני תבשילין" כי היא מסמלת את שני הקורבנות שהיו אוכלים במקדש בפסח) בשביל המשך הסדר. במקדש היו מביאים בשלב זה גם את קורבן הפסח.

המשנה מוסיפה, שישנה מחלוקת האם אכילת החרוסת בהמשך הסדר היא מצווה או שהיא באה רק כדי להמתיק את המרור.

בגמרא, ריש לקיש מנסה לדייק מהמשנה שמצווה שנעשית בלי כוונה איננה נחשבת מצווה. ריש לקיש מראה, שהמשנה אמרה שמי שאוכל מרור בתור "כרפס", צריך לאכול עוד פעם מרור בהמשך הסדר בשביל לצאת ידי חובה. אכילת המרור הראשונה לא מספיקה בשביל לקיים את מצוות אכילת מרור. ריש לקיש מסביר, שבגלל שהמרור הראשון לא נאכל כדי לקיים את מצוות אכילת מרור, הוא לא יכול להוציא את האדם ידי חובה, ומכאן אנו רואים שמצווה שנעשתה בלי כוונה לא נחשבת.

הגמרא עונה, שזו אינה הוכחה, ויכול להיות שהאדם באמת יצא ידי חובה באכילת המרור הראשונה. המשנה דורשת שיאכלו עוד פעם מרור כדי שהתינוקות ישאלו על האכילה הכפולה, ויתעניינו בסדר, ולא כי יש בעיה באכילת המרור הראשונה [באמת, שואלים הילדים ב"מה נשתנה" למה אנחנו אוכלים כרפס ומרור- "שבכל הלילות אין אנו מטבילים אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים"].

הביאו לפנינו פטבל בחזרת עד שפגיע לפרפרת הפת הביאו לפנינו מצה וחזרת וחרוסת ושני תבשילין אע"פ שאין חרוסת מצוה ר"א (בן) צדוק אומר מצוה ובפקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח: אמר ר"ל זאת אומרת מצות צריכות כוונה כיון דלא בעידן חיובא דפרור הוא דאכיל ליה בבורא פה"א הוא דאכיל ליה ודילמא לא איכוון לפרור הלכך בעי למהדר לאטבולי לשם פרור דאי סלקא דעתך מצוה לא בעיא כוונה לפה לך תרי טיבולי והא טביל ליה חדא זימנא פמאי דילמא לעולם מצות אין צריכות כוונה ודקאמרת תרי טיבולי לפה לי כי היכי דליהוי היכירא לתינוקות וכי תימא א"כ לישפיעין שאר ירקות אי אשפיעין שאר ירקות הוה אמינא היכא דאיכא שאר ירקות הוא דבעין תרי טיבולי אבל חזרת לחודא לא בעי תרי טיבולי קמשמע לן דאפי' חזרת בעין תרי טיבולי כי היכי דליהוי ביה היכירא לתינוקות ועוד תניא אכלן דמאי יצא אכלן בלא פתכוין יצא אכלן לחצאין יצא ובלבד שלא ישהא בין אכילה לחבירתה יותר מכדי אכילת פרס תנאי היא דתניא רבי יוסי אומר אע"פ שטיבל בחזרת מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת ושני תבשילין ואכתי פמאי דילמא קסבר רבי יוסי מצות אין צריכות כוונה והאי דבעין תרי טיבולי כי היכי דתיהוי היכירא לתינוקות

אז למה בכלל אנחנו צריכים כוונה במה שאנחנו עושים, אם מה שמשנה זה רק התוצאה?

מאז שאנשים התחילו לבקר במזרח, הם הביאו איתם לארץ כל מיני תורות רוחניות שעוסקות בגוף ונפש- מדיטציה, וויפאסנה ויוגה. מה שעושים בכל הסדנאות האלה, זה יצירת מודעות למעשים הרגילים והיום-יומיים שאנחנו עושים- לנשימות, לדיבור, לגוף. המודעות למעשים שלנו הופכת אותם לשלמים יותר, וככה אנחנו יכולים ליהנות ולהפיק מהם יותר. כמו שכוונה בפני עצמה לא מספיקה, גם מעשה בלי כוונה הוא חסר.

הגמרא שלנו מתמודדת עם השאלה היסודית הזאת- מה החשיבות של הכוונה במצוות?

בעצם השאלה היא אפילו יותר בסיסית- למה בכלל אנחנו צריכים לעשות מצוות? האם כשה' מצווה אותנו לעשות משהו הוא רוצה ש"הדברים יקרו", או שכל התפקיד של המצוות הוא ליצור קשר בינו לבין ה', ולכן אם הקשר הזה לא קרה, אם לא התכוונו כשעשינו את המצווה, בעצם לא עשינו שום דבר? הגמרא לא הצליחה להכריע את ההתלבטות, מה אתם חושבים שצריכה להיות התשובה?

